

Voorwoord van de voorzitter

Na het mooie lustrumjaar; Delfia Batavorum gaat weer gewoon verder

Allereerst wenst het bestuur van Delfia Batavorum u en uw naasten een gezond en inspirerend 2016. Hierbij een speciaal woord van welkom voor de vele nieuwe leden die zich in het afgelopen jaar hebben aangemeld. Wij wensen u inspiratie om met nieuw elan te participeren in het denken, de opinievorming en acties ten aanzien van de maatschappelijke vraagstukken die ons bezig houden: klimaatverandering, opvang van vluchtelingen, veiligheid en behoud van de democratische rechtsstaat. Laten wij inspiratie putten uit onze rijke geschiedenis en daarvan leren.

Het feesten in onze vereniging is weer voorbij. Irene Jacobs geeft in deze Nieuwsbrief een korte terugblik. Door uw deelname, extra financiële bijdrage, medewerking aan de organisatie of gewoon belangstelling op de achtergrond heeft u bijgedragen aan het welslagen van een veelheid van activiteiten. Dit tot genoegen van de leden en meer zichtbaarheid voor de overige inwoners van Delft.

Het op 15 november uitgebrachte deel 1 van de Geschiedenis van Delft is een prachtig boek geworden en de belangstelling daarvoor is groot. Deel 2 zal worden gepresenteerd op zondag 6 maart in het Museum Prinsenhof. Wij gaan rustig verder met de activiteiten die u van ons verwacht en gebruiken daarbij de ervaringen met enkele vernieuwingen in het lustrumjaar. Het lezingenprogramma voor de komende maanden treft u ook aan in deze nieuwsbrief.

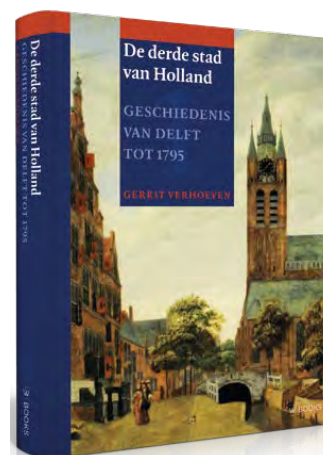
Een jaar geleden kondigden wij een nieuwe website aan en velen van u zullen deze inmiddels hebben bezocht. Laat ons weten wat u ervan vindt via info@delfia-batavorum.nl of via Facebook of Twitter. Wij rekenen weer op uw niet aflatende belangstelling voor onze vereniging.

Joris van Bergen, voorzitter

Terugblik op het lustrumjaar 2015

We kunnen met trots terugkijken op een geslaagd lustrumjaar, dat we op zondag 15 november afsloten met een prachtige avond in theater De Veste. Ruim 400 leden en genodigden, waaronder burgemeester Bas Verkerk en ereleden van onze vereniging, genoten die avond van de voorstelling *De vier vrouwen van Willem van Oranje*, die speciaal voor ons werd opgevoerd door theatergezelschap Plankgas.

15 november was het historisch hoogtepunt dit jaar, nadat die middag ook de langverwachte en mede dankzij Delfia Batavorum gerealiseerde uitgave *'De derde stad van Holland – geschiedenis van Delft tot 1795'* was gepresenteerd.

Auteur *Gerrit Verhoeven* (links) werd - mede op basis van dit indrukwekkende overzicht - gelauwerd met de toekenning van de J.W. Blokpenning, die hij uit handen van onze voorzitter *Joris van Bergen* (rechts) ontving.

Maar niet alleen 15 november was succesvol. Ook de activiteiten die eerder dit jaar plaatsvonden in het kader van ons 80-jarig bestaan, konden op veel belangstelling rekenen. Mag ik u enkele veelzeggende cijfers noemen? Maar liefst 2.445 personen namen deel aan de lustrumactiviteiten, waaronder 1.250 leerlingen van het Delfts basisonderwijs die participeerden in de workshops Delft Talent en de stadswandeling Delft Walk.

Daarnaast genoten 743 mensen van de aansprekende, boeiende en informatieve lezingenavonden, zoals de Pecha Kucha-avond en de avond 'Van Kromme Lijn tot Spoortunnel', die maar liefst 160 gasten telde. Speciaal voor dit jaar hanteerden we de formule, waarbij een onderwerp uit de Canon van Delft werd belicht door drie sprekers, vanuit verschillende kanten en vanuit het perspectief van het verleden, het heden én de toekomst. Deze opzet is erg goed aangeslagen.

Aan de negen wandelingen – van muurflora tot verborgen Delftse plekken – drie excursies, de vaartocht, het toneelstuk 'Gist en Geluk' en een speciale foto- en filmpresentatie deden in totaal 452 mensen mee. En om de reeks te besluiten: onze vereniging heeft dit jaar 105 nieuwe leden mogen verwelkomen!

Al deze activiteiten waren niet mogelijk geweest zonder de inzet van de meer dan dertig vrijwilligers die hebben bedacht, gebeld, gemaild, geregeld, rondgeleid, verteld, geluisterd én geënthousiasmeerd. Onze enorme dank daarvoor! En die dank gaat ook uit naar onze partners in Delft waarmee we dit jaar samenwerkten: De VAK, Museum Het Prinsenhof, de Vereniging Vrienden van het Prinsenhof, theater De Veste, Fringe en Boekhandel de Omslag. Veel dank!

Irene Jacobs, lustrumvoorzitter

Lezingen eerste kwartaal 2016

Algemene informatie

- Alle lezingen vinden plaats in het gebouw van De VAK, Westvest 9, 2611 AX Delft.
- Aanvang 20:00 uur.
- Toegang is gratis voor leden van Delfia Batavorum, voor niet-leden € 5,-.
- Meer informatie op onze website www.delfia-batavorum.nl

Donderdag 21 januari Gerard van Roon

'Koocken en smoocken, backen en brouwen'

Hoe de Delftse stadsbestuurders eind 17e eeuw de banen verdeelden

Tussen 1445 en 1795 hadden steeds 40 mannen de leiding over de stad Delft. Viel één van hen weg, dan kozen de anderen een nieuw lid. Onderling bepaalden deze 40 heren wie de lucratieve baantjes zoals weesmeester, burgemeester of schepen kregen. In zijn lezing gaat Gerard van Roon in op de manier waarop de zogeheten veertigraad eind 17e eeuw al deze banen verdeelde. Na de lezing weet u ook hoe het stadsbestuur in elkaar zat en wat het zo ongeveer deed.

Dr. G.C.J. (Gerard) van Roon promoveerde in 2014 op het boek 'Macht en gewoonte in het Delftse stadsbestuur 1672-1702'. In deze lezing laat hij zien wat dit onderzoek heeft opgeleverd. Van Roon is senior communicatieadviseur en projectleider bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Het stadhuis in de stadsbeschrijving van Dirck van Bleyswijck uit 1667

Donderdag 18 februari Josée Claassen

'Muziek aan de muur in Delft'

In de 17de eeuw is Delft een belangrijke en welvarende stad, waar tientallen kunstschilders wonen en werken. Johannes Vermeer is daar de beroemdste van, maar ook Carel Fabritius en Hendrick van Vliet behoren tot deze groep. De kunstenaars beeldden opvallend vaak muziek op hun schilderijen af. Soms kun je op het schilderij zelfs de partituur lezen en mede daardoor weten we welke muziek er zoal gespeeld werd in het zeventiende-eeuwse Delft. In de lezing 'Muziek aan de muur in Delft' wordt de rol van de muziek toegelicht. Waar werd gemusiceerd, door wie en waarom? Wat voor soort muziek werd gespeeld? Ook wordt tijdens de lezing ingegaan op de betekenis van de afbeeldingen van muziek op de schilderijen. Bovendien hoort u bijpassende muziek.

Josée Claassen is kunsthistorica en liefhebber van klassieke muziek. Tijdens en na haar opleiding in Leiden gaf zij daar als gastdocent colleges cultuurhistorie. Afgelopen jaren heeft zij zich gespeciali-

seerd in het geven van lezingen waarin beeldende kunst gecombineerd wordt met klassieke muziek. Zij geeft op uitnodiging lezingen in musea, bij kunstkringen en andere gezelschappen. Voor meer informatie zie www.imagomusica.nl

Carel Fabritius, Gezicht in Delft, 1652

Donderdag 10 maart Sander Wassing **'De lotgevallen van Delftse beeldenstormers'** **De Beeldenstorm 1566 en Alva's Raad van Beroerten in Delft**

In de zomer van 1566 raakten de gemoederen in de Nederlanden oververhit. Een explosieve mix van religieuze, sociale en economische spanningen kwam op vele plaatsen tot uitbarsting. De Beeldenstorm greep razendsnel om zich heen en het Spaanse bewind in Brussel wankelde op zijn grondvesten. Een antwoord van landsheer Filips II kon niet uitblijven: hij stuurde zijn belangrijkste generaal, de hertog van Alva, met een leger om orde op zaken te stellen. Eenmaal aangekomen in Brussel stelde Alva een speciale rechtbank samen om de beeldenstormers op te sporen en te bestraffen: de Raad van Beroerten.

Ook in Delft liepen de spanningen hoog op gedurende de zomer van 1566. Al in juni deed Aelbrecht van den Houff, een afvallige pastoor uit Scheveningen, tot tweemaal toe een poging om in Delft te preken. Op 25 en 26 augustus 1566 was het raak in de stad. De interieurs van zowel de Oude, als de Nieuwe Kerk moesten het ontgelden. Ook de Delftse kloosters werden niet overgeslagen door de beeldenstormers. In de overgeleverde archiefstukken lezen we bijvoorbeeld hoe Hendrick in de Prins de deur van het minderbroederklooster verwoestte

Beeldenstormers aan het werk (F. de Witt-Huberts. Het beleg van Haarlem, Haarlems heldenstrijd in beeld en woord 1572, Haarlem 1944)

en hoe de zussen Aeltje en Anna Pieters vernielingen aanrichtten in het klooster en zich schuldig maakten aan roof.

Toen de hertog van Alva in de Nederlanden arriveerde, werd zijn harde hand dan ook gevoeld in Delft: ongeveer 80 personen werden gestraft door Alva's 'Bloedraad'. Hoe ging de Raad van Beroerten te werk? Wat hadden de veroordeelde burgers uit Delft op hun geweten en hoe is het deze personen vergaan? Tijdens de lezing wordt hier uitgebreid bij stilgestaan.

Sander Wassing studeerde geschiedenis aan de Universiteit Leiden. Zijn scriptie schreef hij over Alva's Raad van Beroerten. In 2013 is hij afgestudeerd en sindsdien is hij werkzaam als freelance historicus. Hij organiseert lezingen, schrijft artikelen en verricht archiefonderzoek.

Excursie naar Dordrecht

Zaterdag 19 maart

Op zaterdag 19 maart 2016 gaan wij met een bus naar Dordrecht en bezoeken wij het Patriciërshuis, gebruiken de lunch en gaan dan naar het museum Hof van Nederland.

Patriciërshuis

In het Patriciërshuis krijgen wij een toelichting van Wilma van Giersbergen, bestuurslid Delfia Batavorum en samensteller van de expositie: *De broers Job Augustus Bakker en Aren Bakker 1815-1830*.

Job Augustus en Aren Bakker waren evenals hun vader leerling van het Rotterdamse Tekengenootschap 'Hierdoor tot Hooger'.

Ook waren zij allemaal, net als hun grootvader Hauck, leraar bij datzelfde genootschap.

Het was een avondopleiding waar jongens na hun dagelijks werk leerden tekenen voor de uitoefening van een ambachtelijk beroep.

De collectie Bakker omvat heel veel studiemateriaal dat alle facetten van het tekenonderwijs eind achttiende eeuw, begin negentiende eeuw laat zien.

Museum Hof van Nederland

Het pas geopende museum Hof van Nederland biedt bezoekers een moderne multimediale presentatie die u meeneemt van de middeleeuwen tot nu. Aan de hand van zes thema's wordt de geschiedenis verteld van Dordrecht in de Middeleeuwen, de beruchte Sint Elisabethsvloed in 1421 waarbij de Biesbosch werd gevormd, de gilden en het stadsbestuur in de zestiende en zeventiende eeuw, de Eerste Vrije Statenvergadering in 1572, de Synode van Dordrecht, die de aanzet gaf tot de Statenbijbel en de industrialisering in de negentiende en twintigste eeuw.

Algemene informatie

- Maximum aantal deelnemers 30, dus wees er snel bij met uw aanmelding.
- Bijdrage per persoon: met geldige Museumkaart € 37,50, zonder Museumjaarkaart € 55,00.
- Uw bijdrage overmaken naar rekeningnummer NL84 INGB 0006773473 t.n.v. Delfia Batavorum Excursies, onder vermelding van: Dordrecht.
- Aanmelding voor deze excursie door middel van het aanmeldingsformulier op de website www.delfia-batavorum.nl bij de excursie naar Dordrecht.

- NB Het Patriciërshuis is moeilijk toegankelijk voor personen die slecht ter been zijn.
- Lunch in Grand Café Dordts Genoegen.

Oproep

Vrijwilligers gezocht voor inrichten van expositie Delft View

Al hebben we het lustrumjaar officieel afgesloten, naar één activiteit kunnen we nog uitzien. Dat is Delft View, de expositie van de mooiste kunstwerken die basisschoolleerlingen in de workshop *Delft Talent – het blauw van Vermeer en het wit van Schoonhoven* hebben gemaakt. Deze expositie *Delft View* is voor iedereen te zien in de grote hal van De VAK van woensdag 27 januari t/m zaterdag 13 februari 2016. Binnenkort ontvangt u hierover meer informatie.

De expositie zal worden ingericht op **maandag 25 januari 2016** vanaf 13.00 uur tot circa 17.00 uur en hiervoor kan De VAK een paar extra helpende handen gebruiken.

Vindt u het leuk om te helpen inrichten? Mail dan zo snel mogelijk naar: irenejacobs@kpnmail.nl.

Bij voorbaat dank!

Irene Jacobs, lustrumvoorzitter

Delfia Batavorumfonds en collectie Rozemond

Afgelopen najaar hebben we een groot deel van de verzameling van wijlen Anders Rozemond ter beschikking gekregen voor verkoop ten bate van het Delfia Batavorumfonds.

Anders Rozemond was tot aan zijn pensioen de Gemeentearchivaris van Delft. Tevens was hij oud-bestuurslid en erelid van onze vereniging.

Zijn verzameling over Delft was erg groot en bestaat uit boeken, prenten en schilderijen. Wij zijn de familie Rozemond dankbaar dat zij bij het van de hand doen van deze verzameling als eerste aan onze vereniging gedacht heeft. Enkele zaken zijn ter beschikking gesteld en opgenomen in het Gemeente Archief.

Elke Olsder beheert de verzameling giften. Zij maakt deze geschikt voor de verkoop en publiceert de lijst op onze website. Het aanbod antiquarische boeken is nu dermate groot, dat we dit voorjaar een grote verkoping gaan organiseren om zoveel mogelijk werken aan onze leden te verkopen. In onze verzameling is zelfs een originele Boitêt in de aanbieding!

In een volgende Nieuwsbrief meer informatie over dit evenement.

Commissie Behoud Stadsschoon

Struikelt over tailtrack ter hoogte van de Westvest

De Commissie Behoud Stadsschoon (CBS) is de afgelopen weken flink gestruikeld over de nog aan te leggen tailtrack op de Westvest.

Tailtrack? Een vreemd woord, inderdaad. Letterlijk vertaald zou je zeggen: *staartspoor*. In vakjargon is het: "Een spoor, dat lang genoeg is om te worden gebruikt om snel van de ene aankomst-/vertrek-bundel naar de andere te kunnen door wisselen."

Daar word je niet veel wijzer van. De beste aanduiding is nog: zijspoor.

Op de Westvest, ter hoogte van het station, komt naast de twee al bestaande sporen een extra tramspoor bedoeld voor trams om uit te wijken, te keren, te wachten en een tijd te staan, terwijl het andere tramverkeer doorrijdt. Ook bussen moeten hier kunnen doorrijden, want die gebruiken ook de nieuwe, verhoogd aangelegde, trambaan. En taxi's? Wie weet. Die razen er in sommige steden ook overheen.

De tailtrack strekt zich uit van iets ten noorden van de Poppesteeg tot 150 meter verderop bij de Barbarasteeg, precies op de plek waar voetgangers en – hoewel niet de bedoeling – ook fietsers oversteken van en naar het station. Het derde spoor komt pal ten oosten van, ofwel precies naast, de nieuwe tram- en bushalte te liggen. De Westvest is hier breder en de bebouwing ligt wat verder van de straat. Er zou een brede stoep komen, maar die moet nu smaller worden. Ook fietsers en auto's (alleen bestemmingsverkeer) krijgen minder ruimte.

Het zijspoor is speciaal bedoeld voor lijn 19 (Randstad Rail) tussen Leidschendam en Delft. Behalve tram 1 gaat straks ook tramlijn 19 over de Westvest en vervolgens via de Zuidwal naar de TU-wijk. Daar is al ruim baan gemaakt voor de tram en daar liggen ook al rails. Maar doorrijden kan pas, als de Sebastiaansbrug klaar is. Dat zal op zijn vroegst pas in 2020 zijn, zo hopen de gemeente Delft, de provincie Zuid-Holland en de Metropoolregio “op basis van een eerste verkenning”. Niettemin is er nu al een vergunning aangevraagd om de tailtrack te mogen neerleggen. Waarom tram 19 een eindhalte nodig heeft bij het station, dat is nog weer een heel andere vraag. Er is sinds 2014 een gloednieuwe tailtrack bij het Kalverbos, het huidige eindpunt van lijn 19. Ook daar zie je drie tramsporen naast elkaar liggen met een wachtende tram.

Westvest ter hoogte van het station

De Commissie Behoud Stadsschoon heeft inmiddels bij het stadsbestuur een ‘zienswijze’ ingediend tegen het Westvest-plan. Vooral omdat het voor ons allemaal zo helder als koffiedik is en er allerlei onduidelijkheden in zitten.

Zoals de gemeente zelf ook al aankondigde, is deze aanleg in strijd met het bestaande Bestemmingsplan (2006) voor dit gebied. Op de Westvest is een deel bestemd voor ‘verkeersdoeleinden’, waar twee tramsporen zijn toegestaan. Het deel waar nu het zijspoor moet komen valt onder de bestemming ‘verblijfsdoeleinden’. Daar mogen geen rails, maar wel openbaar vervoersvoorzieningen zoals een busstation of een taxistandplaats worden aangelegd.

De gemeente vindt nu dat zo’n tailtrack daar ook in past. Maar ‘voor de zorgvuldigheid’ wordt er toch een andere procedure gevolgd dan bij ‘gewone’ vergunningen. Er is een speciale ‘ruimtelijke onderbouwing’ opgesteld. Hierin wordt de trambaan niet eens meer gezien als Westvest, maar als een op zichzelf staand gebied, naast de Westvest.

De ruimtelijke onderbouwing duidt de tailtrack aan als eindhalte voor lijn 19, omdat hij in de avond en in het weekend niet doorrijdt naar de TU en omdat er in de spits intensiever op het tramspoor moet kunnen worden gereden. Dat klinkt allemaal mooi en aardig, maar volgens de Delftse Structuurvisie 2030 moet de Westvest een aantrekkelijke boulevard moet worden met een ‘mix aan

stedelijke functies' die zorgen voor een versterking van de verbindingen tussen stadscentrum en wijken eromheen.

Op de gemeentelijke website www.spoorzonedelft.nl/webplayer/tour.html zijn nog steeds mooie plaatjes van het ideaalbeeld zien. De gemeente vindt dat de tailtrack in dat verband geen problemen oplevert. Wel zal de Delftse gemeenteraad nog een verklaring van 'geen bedenkingen' moet geven, omdat de tailtrack-aanleg toch wringt met de oorspronkelijk bestemming van dit stukje Westvest.

De Commissie Behoud Stadsschoon beklagt zich in haar zienswijze over tal van onduidelijkheden, waardoor het in feite niet goed mogelijk is om de gevolgen van de plannen goed te bekijken. Er zit bijvoorbeeld een plattegrond 'bestaande situatie' bij, maar daarop is de tailtrack al ingetekend. Maten zijn op de plattegronden niet te vinden of onleesbaar (en misschien wel leesbaar op internet, maar langs die route kunnen wij de kaarten niet bekijken).

CBS heeft daarom om aanvullende informatie gevraagd, maar nog niet gekregen.

CBS vindt verder dat, als er een extra eindhalte voor lijn 19 nodig is, die ook bij het gebied Zuidpoort kan worden gerealiseerd, waardoor winkelcentrum rond het Bastiaansplein, het theater De Veste, Pathé-bioscoop en bibliotheek 's avonds en in het weekeinde beter bereikbaar zijn.

Andere gevolgen zijn dat fietsers dichters langs de trambaan moeten rijden, er parkeerplaatsen voor gehandicapten worden opgeofferd en dat overstekende voetgangers drie in plaats van twee tramsporen moeten oversteken. De kwaliteit van het openbare gebied hier zal minder worden en de Kwaliteitskamer, die daarover moet waken, is niet om een mening gevraagd. En ongetwijfeld moet er, net zoals bij het Kalverbos, ook nog een wc-hok voor de trambestuurders komen.

Met al deze aspecten is in de vergunningaanvraag geen rekening gehouden, vindt CBS. Of de hoge trambaan en tailtrack de historische stadsrand ook mooier maken, is een vraag die misschien niet moet worden gesteld.

Collectie boeken bij DOK

Waar kunnen we enkele tientallen meters boeken plaatsen en voor het publiek toegankelijk houden ?

De verzameling boeken over Delft van onze vereniging, die ondergebracht is in DOK, moet daar helaas weg. DOK moet als gevolg van bezuinigingen de collectie flink verkleinen en wil de verzameling terug geven. Denk met ons mee en help een oplossing vinden voor deze collectie erfgoed.

Als u een idee heeft, stuur dan een bericht aan het bestuur. Dan kunnen wij de aangedragen voorstellen onderzoeken en een oplossing vinden voor deze grote collectie. Deze mag niet verloren gaan!

Delfia Batavorum op Twitter en Facebook

Wilt u tussen de nieuwsbrieven door op de hoogte blijven van onze activiteiten, van nieuwe publicaties op onze website of ander historisch nieuws? Volg ons dan op Twitter en Facebook.

U vindt ons op Twitter via <https://twitter.com/delfiabatavorum> en op

Facebook via <https://www.facebook.com/DelfiaBatavorum>.

Steeds meer mensen weten ons daar te vinden.

Nieuwe leden

Ook in het 4^e kwartaal is het ledenaantal toegenomen.

We mogen 29 nieuwe leden verwelkomen:

Mw. S.J. Beijer	Dhr. K. Hogervorst
Dhr. T.J.M. van de Reijken	Dhr. A. Ettehoven
Mw. A. Snaterse-Stelsma	Mw. A.C. Sandberg
Dhr. J.H. Teerling	Dhr. M. Uittenbosch
Mw. G. Groneman - Le Poole	Dhr. F.J. Remery
Dhr. R.F. Snijders	Dhr. C.H.J.M. van der Sman
Mw. H. Ong Aloj	Dhr. J.M. Pekelharing
Mw. J.M. de Jong-van Doorn	Mw. M. Thiebout,
Mw. G. de Groot	Dhr. M.L. van Gelderen
Mw. M.L.J. Cool-de Wever	Mw. J.E. van den Hout
Dhr. B.L.A. Lucassen	Dhr. J. Böhmer
Dhr. J.S. Knipscheer	Mw. M. van der Wulp - Beekhuis
Mw. J. de Graauw	Dhr. W.E. van der Poll
Mw. J. Hooyer	Dhr. en Mw. H.J.M. ter Braak

Het bestuur heet u van harte welkom!